

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postáa szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 23.

Súlyos szó.

Nagy sulya van annak, a mit báró Hornig Károly püspök elnöki megnyitójában fejtegetett tegnap a Szent István-társulatban.

A beszéd első része érdekes visszaemlékezésekkel van teli, a másik része igen súlyos igazságot dobott a hallgatóság közé.

A kath. sajtóról szól. Röviden, mindenféle érzékenykedést kimélve szólott, de nagy szolgálatot tett szavaival.

Magas helyről jött e szó, mindenki érzi igazságát beszédjének, lehetetlen, hogy hatása hamar ne nyilatkoznék.

Magunk dolga lévén a sajtó dolga, hosszabb kommentárt nem fűzünk e beszédhez, de igen is ajánljuk megfontolásra minden szavát.

Az érdekes és nagyhatású beszédet egész hűen leközzöljük. Így szól:

*Nagyméltóságú Elnök Ur!
 Tisztelt Nagygyűlés!*

Ó Eminenciájának, Magyarország hercegprímásának s a nagyméltóságú elnök urnak szíves fölhívása folytán van szerencsém ez alkalommal a Szent István-Társulat ez évi nagygyűlésén az elnöki teendőket teljesíteni, bár nem tehetem, hogy — s ebben bizonyára a tisztelt Nagygyűlés érzületével találkozom — legőszintebb sajnálkozásomnak ne adjak kifejezést ennek oka: O eminenciájának tartós gyöngékedése fölött, mely arra kényszeríté, hogy távolmaradása által egyikétől azon nagyszabású s tartalmas beszédeknek fossza meg Társulatunkat, melyek ennek szellemi életében szintannyi kimagasító s maradandó becsű fénypontot képezni szoktak.

Tölem, aki csak az utóbbi napokban értesültem a nekem szánt kiünetetről, a T. Nagygyűlés nem fog illyent várni s kegyesen veendő szíves elnézést reménylő kérésemet, midőn megnyitó beszédemben a Szent István-Társulat működésére s ezzel kapcsolatban magyar katolikus irodalmunk nézetem szerint figyelmet érdemlő némely mozzanataira kívánok néhány futólagos szempillantást vetni, annak, amennyire egy-egy megnyitó beszéd szűk keretében lehet, fölűntetése végett: mit tettünk eddig e téren s mennyit kellene az egyház és ekként a haza jól fölfigott érdekében még tennünk.

Kevesen lesznek immár köztünk, T. Nagygyűlés, kik a negyvenév előtti Szent István-Társulatra még emlékeznek. Engem odáig visznek vissza emlékeim, midőn mint fiatal papnövendék először léptem át a Társulat akkori, igen szerény, mert csak két bérelt szobából álló hivatalos helyiségének küszöbét, ott valahol az Angolhölgyek templomával szemben; — beléptem pedig azért, hogy színről-színre lássam azt, kit mély és széles tudománya, tollának sulya és fénye s az egyházért mindigsikra szállani kész tiszta lelkesedése már akkor is tekintélylyé tettek volt azok előtt, kiknek ítéllete előttünk, fiatalok előtt, irányadó vala — Somogyi Károlyt, az akkori igazgatót, a kinek vállain a Társulat vezetésének oroszlánrésze nyugodott s a kibén mindnyájan, kik írónak készültek — s melyik fiatal ember ment

ilyféle aspirációktól? — talán utólréhetlen, de mindenestre követendő példaképüket látták.

A Társulat akkor már szép multra s abban nehéz időkre is tekinthetett vissza. Szép s nehéz multra egy irodalmi, mint társadalmi tekintetben, mert főleg ez utóbbi szempontból néhez, de szép idő is lehetett az, midőn a Szent István-Társulatnak, mint akkor mondák: bizottmányi ülései és évi közgyűlései körükben látták Török János s Lonkay Antal mellett br. Kemény Zsigmondot, Toldy Ferenczet, Deák Ferenczet, Csengery Antalt, Greguss Ágostont — kiknek a materializmus hatásairól szóló akadémia székfoglalóját a Szent István-Társulat adta ki 1859-ben — s hazánk akkori egyéb egyházi és világi kitünőségeit, kik a Társulat helyiségeiben fölkeresték azt az egyetlen helyet, melyen a magyar akkor hivatalosan gyűlésezhetett s hallhatott oly beszédeket, melyekben a szónok mást mond s mást akar a hallgatónak megértetni, rezgésbe hozva a fájdalom és keservnek hurjait, oly keserveit, melyet nem érezni lehetetlen, de melynek egyenesen kifejezést adni veszedelmes, mert tilos volt.

Mi fiatalok ezt csak elődeink elbeszéléséből tudtuk; a mi időnkben már némileg szabadabban lélegzett a világ, bár a Társulat Encyclopaediája Török János vezetése alatt azon czélzattal indított meg, hogy bizonyos közjogi tételek, melyek akkor mintegy letörölteknek látszottak a történelem évlapjairól, örök feledésbe ne menjenek. Ezért is — melleleg mondván — amint az idők javultak és a néma jogföntartás s fegyverét mások váltották föl, megváltozott az Encyclopaedia is s lett olyanná, aminek most látjuk könyvpolczáinkon, fejcsóválva, ha keletkezésének e titkát nem ismerjük.

Azonban a Társulat másképen szolgálta a hazát már akkor is, mert a »Jó és Ocsó Könyvkiadó Társulat« ugy czimét, mint jellegét lassan-lassan levette, számos ájtatossági- s imas tankönyvön kívül akkor már nem egy becses kiadványával gazdagítá volt irodalmunkat, melyek közül csak Goffine I. kiadásait, Pázmány Péter imádságos könyvének többszörös kiadásait, a Zsoltárok könyvét Káldy szerint, magyarázatokkal, Lonkay Antal, minden nagy becsé mellett ma sajnálatos feledékenységbe ment Olvasókönyvének két kötetét, Polláknak Historia Revelationis című akkor hézagpódó hittan munkáját, Cantu Caesar világtörténelmének első hat kötetét, Fuxhoffer Monasteriologiájának II. kiadását, a Zalka-Zsuhovics-féle Szentek életét, Somogyi Károlynak a bölcsészeti lényege s föladatairól szóló akadémiai értekezését és mint az idők jelét: Toldy Ferencz Immaculata a régi magyar anyaszentegyház hét beszédeiben című kiadványát (1855), végre a Családi Lapok hat évfolyamát, valamint a — fájdalom — későbbben megszüntetett Katholikus Néplapot említem, arra kérve t. hallgatóimat, hogy egyrészt e kissé hosszúságú czímorozatot kegyesen megbocsátva nekem, másrészt ne gondolják, mintha ezekben az akkori magyar kath. irodalomnak bár csak megközelítőleg teljes képét akartam volna adni. Mindenha s akkor is sokan katolikus írónk közül munkáinkat nem a Társulat utján adták ki, valamint az akkor már bátran küzdő »Idők Tanuja« és az összes magyarhoni időségi sajtónak nesztora és szeniorja, a különösen szívesemhez kötött Religió, mely akkor már körülbelül huszadik évfolyamát járta, a Társulat keretén kívül jelentek meg.

De hagyjuk abba a mult idők dicséretét és tegyünk egy merész ugrást a XX. századba, melynek virradtán a Szent István-Társulat sajtó fejedelmi palotájában lakik, fényes nagy-

gyűlési termét katolikus testvérgyűléseknek is szívesen átengedi, amiért én személyesen katolikus tanítógyűléseink nevében igaz köszönettel tartozom neki, — saját a művészet minden követelményeinek megfelelő nyomdáival bir és legújabb kiadványainak egy oly jegyzékével kedveskedett nekünk, mely tárgyjilag dús tartalma mellett alakilag elsőrangú díszmű; ekkorát haladt a Társulat egy emberöltő óta; elismerés és hála azoknak, kik idáig vitték: elhunyt és élő vezetőinek, az utóbbiak élén a Társulat nagyérdemű Elnökének, a katolikus ügy minden téren önfeláldozásig buzgón fáradozó bajnokának, gróf Zichy Nándor 6 Excellenciájának.

Azonban, uraim, még nem végeztem, a mult s jelen mellett engedjék meg, hogy még néhány szót szóljak a jövőről: meglehet, hogy ez talán kissé érdekesben fog hangzani annál, mit eddig szíves elnézésök mellett elmondhattam.

Emberi természetünk ugy hozza magával, hogy a jövő felé pillantva, szívünk óhajokkal telik meg, melyek remélt teljesülése teszi csak széppé azt a képet, melyet képzeletünk, hadd mondjam inkább: kívánataink lelki szemeink elé varázsolnak; sőt talán baj is lenne, ha képzeletünk e tekintetben ellankadna, kívánataink elnémulnának, mert ugyane perczen megakadna minden haladás, beállana a szellemi halál!

Mit kívánjunk tehát a jövőre nézve?

A Szent István-Társulatra nézve kívánatokkal hozakodni elé, méltánytalanság, sőt hállatlanság lenne. Haladni fog az, meg vagyok róla győződve, az eddigi szellemben és eddigi irányban, mindinkább honi katolikus irodalmunk vezető Irodalmi Osztályában az erőket egyesítő és irányító központjává fejlődve, felölelve s arányosan ápolva nemcsak, mint a régi »Jó és Ocsó Könyvkiadó Társulat«-nak örököse a népies, de mint az idővel haladó Szent István-Társulat a tan- és szépirodalmi, sőt szorosán vett tudományos irodalmat is. Mind e céljainak derekasan megfelel. Ájtatossági s imakönyveinek dús választéka, tankönyvei és tanszerai sokasága s kitűnő volta, ifjúsági iratai s népies olvasmányainak tapintatosan összeállított s egyre folytatott szép sorozata s egyéb számot tevő, vegyes tartalma kiadványai éppannyi hatalmas emeltyűi a közművelődésnek, míg a kiadásában megjelenő »Kath. Szemle« s ujabban »Családi Regénytár«-a nemcsak tudományos, de tüzetesen vett szépirodalmi tekintetben is még a legkényesebb igényeket kielégíthetik.

E téren tehát nem merek, nem tudok óhajt, kívánatot formulázni; de igen is tudnék, ha a magyar katolikus irodalom mezején széttekintve, egyes paragon heverő területeken akad meg szemem, melyeknek beművelése ép oly kívánatos, mint talán kötelességünk is lenne.

Nincs tüzetesen katolikus szellemben irt irodalomtörténetünk! — pedig ez csodálatos egy jelenség, hogy erősebb kifejezést ne használják. Annak az egyháznak kebelében, melynek papjai s apáczái teremték ősi irodalmunkat s azzal ugyszólván a nyelvet; ezt az irodalmat, mely hogy csak egyeseket említek, Döbrentei, Volf György és Zsolnai, mindegyik a maga nemében korszakot alkotó gyűjteményei java részét képezi, melynek közlése s nem ritkán jeles commentálása az Irodalomtörténeti Közlemények, a Magyar Nyelvőr, sőt a Franknói Vilmos barátom által megalapított Magyar Könyvszemlének egyebek mellett minden hálás feladatát képezi s melyből legújabb tudományos szótáraink is táplálkoznak; — az az egyház, melynek papja volt Révai, modern

nyelvtanának lángeszű megalapítója, papjai Rajniss, Virág, Versegly, báró Szabó, Guzmits s sok más, annak és Kazinczynak kortársai s ha egyesek közülök ellenfelei is, de talán éppen a szellemek üdvös surlódásai révén, melyekről ma már nyugodt tárgyilagossággal mondhatunk ítéletet — mindnyájan a nyelvújítás nagy munkájának nem minden érdemnélküli munkásai; — az az egyház, mely hogy csak egyeseket említsek s pedig a multakból, mert ha az élők akarnám elősorolni, nem tudnám hol szakítsam meg a sort — az az egyház, mondom, mely a hazának egy Pázmán Pétert adott, egy Balassa Bálintot, Zrínyi Miklóst, Koháry Istvánt, Faludy Ferenczet, Vörösmarty Mihályt, kiről Gyulay Pál, a szigorú ítész azt mondja, hogy nemzeti szelme sehol sem nyilatkozik erőteljesebben, mint nyelvében s hogy e tisztán nemzeti szempontból indulva ki, őt illeti a magyar költői nyelv megalapítójának dicsősége. (Akad. Ert. 1900. 589.) — az az egyház, melynek papjai voltak Czuczor Gergely, Csajághy Sándor, Pájer Antal, Tárkányi Béla, Talabér János, Mindszenti Gedeon, Szulik József, — ez az egyház még nem látott soraiban támadni férfit, egyházit, vagy világit, ki Szinnyei József és Szabó Károly könyvészeti, Arany János s Ipolyi Arnold aesthetikai képzettségével bírva, a ma már tárva-nyitva álló kincseshá-nyákból ki tudná hozni és gyönyörű mozaikká összeállítani a sok drága kövecsét, melyek ös-letőkben éppoly szép, mint élvezetes és tanul-ságos és — ami szintén nem csekély érdem volna — apologetikus munkává egyesülnének, azt mutatva, azt tüntetve föl, mely kulturá- lis tényezője ez országnak e téren is a katho- licizmus.

De ha egy ily munka megjelenése néme-lyek előtt talán amolyan »luxus«-nak látszha- tik, melyeket akkor engedhetünk meg magunk- nak, mikor más égetőbb szükségeknek tettünk eleget, — teljesen igazat adok nekik, mert tu- dok ennél egyelőre talán szükségesebbet ma- gam is. Nincs tisztán katolikus szellemben szerkesztett ugynevezett »Konversations-Lexi- kon«-unk, melyekből azok, kiknek nincs mód- juk, se érkezők, ezekre nézve a kutforrások- ból meríteni a kellő fölvilágosítást, a naponta előforduló vallási, politikai, jogi, történelmi, bölcsészeti és természettudományi kérdések és kételyekre nézve szerzethetnének szent vallá- sunk tanainak s szellemének mindenben meg- felelő, utbaigazító s megnyugtató választ. Nincs a mai kor színvonalán álló, vagy legalább nincs befejezett egyháztörténelmünk, bár Róka és Schmitth, Pray, Batthány, Szvorényi, Koller és Sallagi után, az egyedíratok hosszú sora

mellett, Kovachich, Fejér György, Flórián Má- tyás, Knauz és Fraknoi monumentális előmun- tyás, Kálataiban és egyebütt óriási anyag fekszik, csak föl kellene dolgozni s az egyházi törté- nelem terén, congeniális szorgalommal oly munkát adni kezükbe, minőt Pauler Gyula tag- társunk eddigi kötetiben a nemzeti történelem terén birunk.

Azonban egy ellenvetés üti meg fületem: nincs ily vállalatok elhelyezésére elegendő kö- zönségünk. Bocsánatot kérek — de ez, éppen ez nem áll! Szám szerint, mélyen tisztelt hall- gatóim, eleget volnánk, — hisz mindig büsz- kélkedünk a mi hét millió katolikusainkkal! de másutt van a hiba, valljuk meg magunk közti: mi bennünk van a hiba, mi bennünk, az ugynevezett »tisztelt olvasó közönség«-ben. Ta- lán kissé lanyhák vagyunk, nincs még megben- nünk a kellő összetartás, kissé fogyatékosak is vagyunk áldozatkészség tekintetében s nincs még — mindig azt mondom, hogy »még nincs«; mert ugy rémlik előttem, hogy olyanok- kat tapasztalunk majd, mik mindeme jó tu- lajdonokat fölkeltek mi bennünk, csak késő ne legyen! — *nincs még minékünk kellő érzé- künk a sajtó iránt, nincs még kellő fogal- munk a sajtó hatalmáról*; ezért pang irodal- munk egyes pontokon s ezért küzködik annak az a része, melyet per eminentiam szokásos »sajtó«-nak nevezni — a napisajtót!

Tartok tőle, tisztelt Nagygyűlés, hogy tü- relmét már túlságosan fásasztom; de még csak néhány perczre kérem azt, azzal az ígérettel, hogy most már jön az az »érdes« szó, me- lyet fentebb ígértem; mert most már a katho- likus napisajtóról, jobban mondva arról aka- rok szólni, mivel tartozik a közönség e sajtó- nak, annak a katolikus napisajtónak, mely megteszi a lehető, a kitelhető, majdnem azt mondanám; emberi erőt meghaladó fárada- lom közepette küzd jogainkért, igazainkért, jó- vónkért, félreismerve, zaklatva, agyonkritizálva, nemcsak az ellenfelektől, hanem vajmi gyak- ran saját táborában is. Mert a katolikus ol- vasóközönség — saját tapasztalásaim után be- szélek, a ki egy lustrumnál tovább állottam közvetlen összeköttetésben vele — ez a ked- ves katolikus olvasóközönség, tisztelet a ki- vételeknek, néha igen különös s mindenekfö- lött a saját maga írói iránt nagyon is könyes egy közönség: a legcsekélyebb, említésre sem méltó hibát vagy tévedést, melyek fölött a más táborban már csak a szoros összetartás ked- véért is egyszerűen napirendre térnénk, nem- csak észrevesz, de a legnagyobb fölháborodás- sal el is itél; egy-egy véletlenül nem tetsző- czikk miatt pálczát tör a lap fölött s ott hagyja; unalmasnak, elmaradottnak mondja;

mert mások állítják róla, a mik vagy a kikre bizonyos babonás félelemmel tekint, mint a galamb a kigyóra, mely őt elnyelni készül s e babonás elmeredésében csak oda néz, csak oda hallgat, mert neki tudnia kell, hogy »mit mondanak ezek«, a mit pedig saját lapja felel rá, azzal nem törődik, mert azt hiszi, ugyis tudja s nem veszi észre ez a tisztelt olvasó- közönség, hogy e bámulás közben szellemvi- lága lassankint átvedlik olyanná, amely min- den, csak katolikus nem s hogy saját sajtó- nak elhanyagolása a legnagyobb igazságtalan- ság; mert ez a sajtó jó, éppoly érdekes, mint a másik, minden méltányos igényt kielégítő; napszámossai éppoly ernyedetlenül végzik a hírlapírónak testet-lelket őrlő rabszolgá mun- káját, mint bármily másirányú és nem veszi észre ez a közönség, hogy ez az ő hanyag- sága nagy veszélyt is készít számára, hisz manap csak az az elv számíthat győze- lemre, melynek erős, tekintélyes, mert az elv- társaktól következetesen támogatott sajtó áll rendelkezésére!

Ezért, Uraim, — s ezzel vezzem beszéde- met, — katolikus irodalmi Társulatunk nagy- gyűléséből vigyük haza azt az erős elhatáro- zást s kölcsönös ígéretet, hogy a katolikus sajtót jövőre teljes erővel támogatni fogjuk, anyagilag és szellemileg. Ez kötelességünk, de kiváló érdekünk is. Jól van-e így, vagy rossz- szul, arra nézve itt nem mondhatok véleményt, de tény, hogy manap a sajtó a leghatalma- sabb fegyverek egyike, melylyel állásunkat megvédeni, az elvesztetteket visszahódítani remélhetjük. Ezért a katolikus sajtónak erő- lyes, kitartó s buzgó támogatása manap ná- lunk nemcsak hazafias tett, hanem valóságos hitvallomás is, mindnyájunknak, ugy is mint magyaroknak, ugy is mint katolikusoknak szent kötelessége.

Nagy tévedés azt hinni, hogy csak a pa- poknak kötelessége katolikus lapokat ol- vasni — éppoly kevésbé csak azoké, mint a mily igaz, hogy a katolizmus szent ügye nemcsak a papok ügye és érdeke, vagy, a mint legkedvesebb barátaink mondani szok- ták: üzlete, hanem a hívek összletének ügye és érdeke, amiért is a katolikus sajtónak erőlyes támogatása nagy fontos, sőt lelkiismer- telen kötelessége a világi híveknek, náluk lé- vén a szám, a tömeg, a többség súlya, me- lyet — ha megfedkezve Krisztus Úrnak e szaváról: »a ki nincs velem, ellenem vagyok« — az ellenség serpenyőjébe vetnek, valóságos árulást követnek el egyházuk, hitök, saját ma- gok ellen. Országzszerre halljuk a fölhívást: sorakozzunk, egyesüljünk, tömörüljünk, hogy végre-valahára ismét érvényesülhessünk e

A „TISZANTUL“ TÁRCZAJA.

A szohodoli üreg.

Irta: Szabó Ilona.

(Vége.)

Megfogta a kezemet és esdekelve tekin- tett szemeimbe, mikor látta, hogy a kertajtó felé indulok, nyilván észrevéve ijedségemet. Kért, könyörgött.

— Ne menjen el édes, ne féljen tőlem. Ha tudná mily nagy okom van gyűlölni a vi- lágot! Hallgasson meg, ne hagyjon itt. Magá- hoz járok élni, maga az én életem hős for- rása, ahonnan merítem az életerőt, ahova já- rok leüteni égető kínjaimat, eloltani lobogó bosszúságomat.

Leült a fűre, háttal a pataknak, olyan mozdulattal, ami nem egy közönséges cigány- asszonynak sajátja. Ugy tetszett nekem hirtel- len, mintha régen selyem- s bársonyruhák ölel- ték volna e vihártól edzett, vászonba burkolt tagokat. Körölsimogatott, becézett pillantásá- val s tudja Isten, nekem oly jól esett az ide- genben, ennek a szegény asszonynak mély bi- zalma, igaz szeretete. Lassan, lágyan beszél- t és én elgondoltam: vajjon a szalonokban csend- ülnek-e meg ilyen tiszta hangok, ilyen finom szavak.

— Maga az egyetlen, aki ezt tőlem hallja, husz év óta emberrel nem beszéltem, csak az ősz óta magával. Az a husz év volt az örület,

a pokol maga; az ősz óta hiszem, hogy bejutok még ennyi szenvedés után a meny- országba, mert már az előcsarnokában járok. Hogy miért vagyok én magának rabja? — mert az én husz év előtt élt kis lányomat lá- tom magában. Volt nekem is édes szép leányom, anya voltam én is. Még pedig a legboldogabb anya; — husz év óta földönfutó, nyomorult teremts.

Közei hajolt hozzám, égette arczomat forró lehellete. Lázasan suttozta fülembé:

— Ne maradjon itt soká, nem szabad itt maradnia. Maga nem ide való. A fehérség na- gyon kirí a sok fekete szín közül és mind arra éhezik. A maga fehér lelke ismeretlen valami itt, rágalmakkal fogják feketére festeni. A jóságát kizsákmányolják és a jóságában ál- litják fel a kelepczét. Amint csak teheti, men- jen haza; ha korán megy, még lesz a ki meg- sajnálja, ha későn megy, a vérpadra viszik. Itt nem lehet vigyázni, itt nincs igazság; az ártatlanra, a tisztára éhesek. En fogok sirni keservesen, ha magát már hiába keresem, de nem fognak fájdalmat okozni a könnyek, mert egy ártatlant megmentettem. Ne csudálkozzék, az emberek mindig a fiatal, fehér húsrá éhe- sek, a piros, meleg vérré szomjasok. — Hangja kissé lágyabb lett, tekintete szelidebb és resz- kető hangon kérdezte:

— Ugy-e elmegy? — Sápattan, kábult fejjel mondtam rá az igent.

— De a titkomat lerakom a maga szi- vébe — folytatta halálos szomorúsággal —

abba a szívbe, amely befogadta az örökkön bolyongó vadat, a nyomorult cigányasszonyt. Sok szomorúság vár magára, de az a sok ál- dás, amit én leesdeklek az ur Istentől bol- doggá fogja tenni. Összekulesolt kezét föl- emelte és izzó szemével belenézett a nyugodt kékségű égről leragyogó nap vakító fényessé- gébe. Azután szokatlan szelidséggel lehajtotta fejét és levette a lakatot husz év óta elzárt lelkéről.

— Onnan kezdem csak elmondani, a hol legjobban faj, Ektudnám-e mondani az öröme- ket? — alig hiszem. Az öröm hamar elszáll, mint a fény, az illat, a bánat hozzáuk tapad s mint nehéz, szürke köd borong lelkünk fe- lett. Mintha hatalmas, fekete ragadozó madár volna; ráül a lelkünkre, éles karmait belevágja és for elmes vijjogása fülünkbe zug szüntelen. Nem igen emlékszem örömekre, csak a fájdal- makra. De minék is beszélnek arról, azt nem kell meggyógyítani. A fájdalomra kell az or- vosság; — maga minden bánatomnak gyószere. — Letörölte halvány arczára hulló könnyeit és folytatta:

— Az első fájdalmam ott kezdődött, mi- kor a kisleányom gyöngékedésre hegyi leve- gőt ajánlott a doktor. Egy testvérem lakott ezen a vidéken, lektüdtem hozzá kis Lonczá- mat. Nyugtalan voltam miatta mindég, hiába akartam beszüggerálni magamnak, hogy nincs okom aggódní, hiszen ugy vaa, mintha any- jánál volna. Anyaként is bánt vele a hugom, de az az anya nem én voltam. Gondosan

hazában! Ime Uraim, itt egy alkalom, itt egy eszköz: sorakozunk, tömörülünk a katolikus sajtó köré, — alakítsunk sajtó-egyletet, melynek tagjai arra kötelezik magokat, hogy a katolikus napisajtót minden körülmények között kitartóan és következetesen támogatják, — ha ama bizonyos hétmillióból erre csak huszezer embert is összetudunk hozni, meglassák Uraim, hogy megváltozik a föld színe!

S ezzel a Szent István-Társulat ez évi nagygyűlését megnyitom.

A Szent István-Társulat közgyűlése.

Tegnap délelőtt 10 órakor tartotta meg a Szent István-Társulat évi közgyűlését báró Hornig Károly veszprémi püspök előktele alatt.

A nagygyűlésen többek között jelen voltak:

Gróf Zichy Nándor, Fenyvessy Eerenz főispán, Váradi Arpád miniszteri tanácsos, Kiss János, Margalits Ede, Timon Akos egyetemi tanárok, Kisfaludy A. Béla, Kaposi József, Notter Antal, Cziklay Lajos, dr. Hajdin Károly, Breznay Béla, Zichy Aladár, Mihályfi Akos, Novák Alajos, Ruschek Antal, Radu István, Balogh Sándor, Bundala János, Kanter Károly és Bortéri Soma.

Vaszary Kolos hercegprímás nem jöhött el a közgyűlésre, mert megrendült egészségi állapota miatt egyelőre még nem szakíthatja félbe balatonfüredi üdülését.

A nagygyűlést megelőzőleg reggel kilenc órakor dr. Székely István egyetemi tanár misét mondott a jezsuiták József-utcai templomában, a melyet a közgyűlésre megjelent tagok ájtatosan hallgattak végig. A mise után a gyülekezet átvonult a Szent István-Társulat palotájába.

Tíz óra felé érkezett meg báró Hornig Károly, a veszprémi püspök, akit a kapuban gróf Zichy Nándor, Kisfaludy A. Béla és Kaposi József fogadtak. A gyűlést báró Hornignak ünnepi beszéde nyitotta meg, amelyet lapunk élén hozunk.

Az elnöki beszédet zugó éljenzéssel fogadták, utánna Kisfaludy A. Béla olvasta fel a lelnöki jelentését, majd Notter Antal hirdette ki a Tudományos és Irodalmi Osztály újonnan megválasztott tagjainak névsorát.

Őrizte, ápolta, hogy visszaszerezze egészségét s amint egészsége fokozatosan javult, lelke annál betegbb lett. A lelke épségben maradására nem tudott vigyázni. Az én naiv, tiszta gyermekem, akit fenn a városban meg tudtam óvni a lelki egyensúlyt megbontó érzésektől, beleesett abba a körbe, ahol szerelemtől izzott a levegő.

Erről suttogtak körülötte folytonosan aszszonyok, leányok, férfiak s felébresztették szívében a vágyakat. Csaknem brutális erőszakkal ébresztették a mélyen alvó érzéseket, gyönyörrel élveztek, ha már tüzet fogott. Sőt várgott egy lehetetlen, nagy, égő szerelem után és akkor eléje dobtak egy fekete véru embert, aki jól értett a bolondítás művészetéhez. Mézes szavakban apránként adogatta be neki a mérget, mi lelkének, ifjú életének megölője volt. Azon mesterkedtek mindösszesen, hogy férjhez adják szegénykét, hogy elrabolják tőlem az én kincsemet és erre irányuló törekvéseiknek eszközt nem válogatták meg.

Teste vonaglott a heves zokogástól, miközben keservesen jajongta:

— El is vették az átkozottak! El is vették! . . .

Nem mertem szólni, féltem, hogy visszazállnak szívébe a hosszú esztendőknél rabbább emlékek. A kimpri hegyek sziklás csúcsáról lesiető hűvös szellőre kissé megborzongott abba hagyva a sirást, tovább lépkedett az emlékezés véresre sebző utain.

Az értekezlet többi tárgya következő volt:

Igazgatói jelentés.

Titkári jelentés.

Az igazgató-választmány határozata az 1900. évi számadások megvizsgálásáról s a kezelők részére a felmentvény megadásáról

Az igazgató-választmány által az 1901. évre előirányzott költségvetés bemutatása.

Az igazgató-választmány megújítása és kiegészítése.

Indítványok.

A jegyzőkönyv hitelesítésére két tagu bizottság kiküldése.

Az indítvány koronás Balogh Sándor főlemlítette a Pter-filléek ügyét; a kérdést a választmányhoz utasították.

Zichy Nándor gróf bejelentette a lapok gyanúsító közleményeivel szemben, hogy Eszterházy Miklós Móríc gróf torokbaja miatt nem jelenhetett meg a gyűlésen.

Hornig Károly báró zárszavai után a gyűlés köszönetét fejezte ki az elnökségnek eddigi sikeres működéséért s ezzel a gyűlés véget ért.

Jóval a nagygyűlés vége után háromnegyed tizenkét óra felé érkezett meg Vaszary Kolos hercegprímásnak a következő sürgönye:

Balatonfüred, május 23.

Ha testileg legnagyobb sajnálatomra nem is lehetek jelen a mai közgyűlésen, lelkileg ott vagyok. Szíves üdvözlétükért legbensőbb köszönetet mondok, forrón kívánom, hogy Szent István-Társulatunkat úgy egyházunkra, mint hazánkra fontos és üdvös működésében Isten gazdag kegyelme és áldása kísérje.

Vaszary Kolos.

Októberi választások.

Az újabb értesülések szerint, s a jelen országgyűlésen még elintézésre váró anyagnak mennyisége után ítélve, beavatott körökben úgy tudják, hogy a képviselőválasztások alig történhetnek meg október előtt. Junius hónapban, a delegációk ülései után, foglalkoznia kell a képviselőháznak az inkompatibilitási törvényjavaslat hátralevő részével, továbbá a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvényjavaslat első részével, mely tárgyalásra már készen áll, s végül a kvóta-kérdés elintézésével. Ezeknek elintézése után a képviselőház nyári szünetre

szétoszlik és csak augusztus végén ül ismét egybe, hogy a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló többi három törvényjavaslatot még az országgyűlés törvényes időtartamának lejártá előtt törvényerőre emelje. Miután mindezek a kormány részéről elhatározott megállapodások, ebből majdnem kikerülhetetlen az a következtetés, hogy a képviselőválasztások nem szeptemberben, hanem csak októberben fognak megtörténni.

Az új perrendtartás.

Csak mostanában kezdte meg üléseit az a szaktanácskozmány, melyet Flóss Sándor igazságügyminiszter hívott össze az új perrendtartás tervezetének revidálására s már is kitűnt, hogy bármily kitűnő jogászokból áll is a tanács, egyikükben sincs meg az erély és bátorság. Semmiféle merészebb javítást nem mernek keresztül vinni.

Érdekes volt különben a kereskedelmi ülnökök intézménye fölött kifejlődött vita. A nagyváradi jogászegylet ülésén Magyary Géza dr. fejtette ki igen alaposan, hogy ma már a kereskedelmi ülnökök teljesen fölöslegesek s a budapesti szaktanácskozmány többsége is erre az álláspontra helyezkedett. Az egész értekezleten hárman voltak a kereskedelmi ülnöki intézmény fenntartása mellett, a többiek az eddigi tapasztalatok alapján az egész intézményt fölöslegesnek nyilvánították.

Kár volt e vélemény mellett következetesen ki nem tartani; mert a határozatban mégis azt mondják ki, hogy ha a kormánynak tetszik, tartsa fenn az intézményt, de akkor is a bíróságban csak egy ülnök vegyen részt. (Ugyan mire? Parádénak?)

Lényeges és helyes újítás lett volna, a melyet azonban határozatban megint nem mertek kimondani, hogy a törvényszékek székhelyén kívül fekvő s nagyobb kereskedelmi ügyforgalommal bíró járásbíróóságoknál kereskedelmi tanácsokat állítsanak fel. Ezt sem szavazták meg, holott a vidéki közönségnek kényelmére, az ügyforgalom gyorsítására alkalmasabb reformot keresve sem lehet találni.

Szóval a reform megint csak fél munkának ígérkezik.

— Az idő előtt felébresztett, meg nem érett vágy esztelenül követelődött. Szeretett az én kis Lonceám tisztaságának minden érzésével. Minden ize reszketett, lángolt, égett a hatalmas szerelemtől. És eljött az az idő, mikor az örökkétartónak hitt, heves szerelem centrumából kifelé vezet az út: a kiábrándulás stádiumához. A férfi csak szerelmet akart; mikor betelt vele, tovább indult ujakat keresni. A kisleányom ott maradt kifosztott lélekkel. A rabló, a fosztogató elszökött; — az erkölcsi gazemberek kinyomozására nincsenek detektívek.

Hosszu ivben huztak a szalonkák fejünk felett, én felálltam és keresztbefont karokkal néztem amint elvonultak Kaluger felé. Majd újra leültem hajtott fűzfavesszőből készített alacsony kis karosszékembe s némán figyeltem tovább a reszkető szavakra.

— Szeretett jól élni és mulatni a társaság; egyik kirándulás még el sem mult, már tervezték a másikat. Az alkalom meg volt erre, idő és a megtekintésre érdemes kiránduló hely volt bővében. A kalugeri bányák, Izbuk, a Körösvölgy, Polyána, egyik-másik barlang stb. szinte provokálták a megtekintést, miket a helyiek mint méltó büszkeségüket minden újonnan érkezettnek bemutatnak.

Ekkor éppen a szohodoli üreget vették sorba s ha csak nem akarta maga ellen felhívni a közbeszédet, el kellett menni az én kincsemnek is. A kertek alatt siető patak partján, a virágos völgyben indultak el s va-

lahol a hegyek alján, ahol a társaság eleje már felcsapott a hegytetőre vezető kapaszkodó, meredek utra, összetalálkozott szegényke az a feketevérű, feketelelkű emberrel. Vissza maradt és utolsó reménységével, büszkeségének megalázásával sirva kérte csatlakozzék hozzájuk. A férfi hideg pillantással mérte végig az én gyönyörű gyermekemet, hetykén pődörgette sötét bajuszát és sértő arroganciával szólt:

— Nem szeretem, ha valaki saját magát kínálja. Azt hiszem végeztünk régen. — Az én szegény szép virágomat összetépte ez a pár szó. Mint a fehér, pompázó virág összehuzza illatos szirmait, ha durva kéz érinti, ha fagyos szél dermeszti, — mire felérkezett a társasághoz, el volt hervadva. — Atmentek az erdős hegytetőn a tulsó, szohodoli oldalra, hol a két hegy közé szorult virágos, selyempázsitos völgyön széttekintve hatalmas sziklakapu. Az aranyvörös nap bujkált a távolabb eső kimpri hegyek sziklás csúcsai között, hol alábukva, hol ismét föltűnve. E búcsuzkodó játék gyönyörködésében valának mindannyian eltelve a percek mlva hallatsz, mélyről jövő zuhánásra fordultak a feneketlen üreg felé. Nem tudták mitől ered, köveket dobáltak a rettenetes mélységbe, mi hasonló, bár gyöngébb zajt okozott. . . A vörös nap hirtelen eltűnt a kimpri hegyek mögött, a fénytelen nappalra lassan emelkedett az esthomály, nesztelen csöndesség uralta a tájt, de valahonnan bele-

Vélemények Goluchowsky expozéjáról.

Bécs, május 23. A bécsi lapok mind foglalkoznak Goluchowsky expozéjával.

A *Neue Freie Presse* azt a meggyőződést meríti a külügyminiszter beszédéből, hogy noha monarchiánk távol áll a nemzetközi pörpatvaroktól, mégsem mondhatni, hogy nincs külügyi politikája. A Balkán államoknak világosan meg van mondva, hogy az osztrák-magyar-orosz egyetértés korlátokat szab vállalkozó kedvüknek és hogy ez az egyetértés sem Ausztria-Magyarországot, sem Oroszországot nem akadályozza meg abban, hogy érdekeinek esetleges megtámadását visszautasítsák.

A *Fremdenblatt* kiemeli, hogy a pesszimizmus helyét, a melylyel a Balkán-félsziget dolgait azelőtt nézték, néhány év óta az a gondolat foglalta el, hogy nem kell velük többé törődni. Goluchowsky gróf megragadta ezt az alkalmat, hogy szembeszálljon az ilyen sommás felfogással. Ezzel korántsem hirdetett valami fenyegető veszélyt, sőt ellenkezőleg, inkább elhárít veszélyeket, a midőn ilyenformán éberségről és eltökéltségről tesz tanúságot. A mit a miniszter a hármasszövetségről és az Oroszországgal való egyetértésről mondott, bizonyára mindenütt meglepődést fog kelteni.

A *Neues Wiener Tagblatt* a következőképp összegezi Goluchowsky politikáját: Támadás ellenében együtt működik szövetségstársainkkal; a Balkán nyugalmaért karöltve járni Oroszországgal; speciális érdekeink és a déli határokon való pozícióink védelmében saját belátásunk; végül szakadatlan támogatása mindazoknak, a kik nemzeti konfliktusok megakadályozására és elhárítására törekcsenek. Szóval: a tisztességes béke politikája.

Az *Oesterreichische Volkszeitung* szerint az expozé legkiemelkedőbb vonása az az élénk polemia, a mely benne bizonyos jól ismert elemeknek a hármasszövetség ellen irányuló aknamunkája ellen van. A politika és a kereskedelem között tett megkülönböztetés is figyelemreméltó.

A *Deutsches Volksblatt* kissé sötétnek találja a nemzetközi helyzet jellemzését és figyelemreméltó momentumot lát a miniszternek abban a nyilatkozatában, hogy a hármasszövetséget és a kereskedelmi szerződések megújítását nem szabad egymással összekapcsolni.

A *Deutsche Zeitung* úgy találja, hogy Goluchowsky gyorsan elsiklott a szerbiai események fölött és kétségbe vonja, hogy a bolgár kormány komolyan veszi a macedón komiték ellen való eljárást.

Az *Ostdeutsche Rundschau* azt mondja, hogy a diplomaták rendesen arra intenek, hogy óvakodjunk a pesszimizmustól. Goluchowsky ellenben arra int, hogy az optimizmustól óvakodjunk. Az Európa keletére vonatkozó kijelentések ezuttal komolyabbak, mint huszonöt év óta bármikor.

A *Neues Wiener Journal* azt mondja, hogy Goluchowsky köszönetet érdemel őszinteségeért. Jobb tulságos óvatosnak, mint tulságosan bizakodónak lenni.

A *Reichswehr* azt a tanulságot vonja le az expozéból, hogy Ausztria-Magyarországnak föl kell szerelnie magát és pedig nemcsak szavakkal.

A *Wiener Tagblatt* úgy találja, hogy a mostani európai helyzet minden békeszövetség és megegyezés mellett is bizonytalan.

London, május 23. Goluchowsky gróf expozéjáról írva, azt a reményt fejezi ki a *Standard*, hogy a miniszternek a Balkán-országok helyzetére vonatkozó intő szavai el fogják riasztani bizonyos ambíciókat, a melyek nem elégíthetők ki veszedelem nélkül. Anglia csak azt óhajtja, hogy a statusquot ne döntse meg erőszakkal. — A *Morningpost* ezt írja: A míg az osztrák-magyar monarchia mint nagyhatalom fennáll, Európa keletén nem történhetik baj. Goluchowsky beszéde tehát a mi országunkban, a melynek nagy érdeke az osztrák-magyar monarchiának mint az európai egyensúly fenntartására szükséges elemnek fennmaradása, teljes méltánylást érdemel.

Berlin, május 23. A *Berliner Tageblatt* írja: Goluchowsky gróf expozéja az idén sokkal tartalmasabb, mint az előző években volt. Az a részletesség és igazságosság, amellyel a Balkán-félsziget helyzetét tárgyalja, azt bizonyítja, hogy Ausztria-Magyarország a Balkánt épp úgy, mint eddig politikája életerének tartja és erősen eltökélt szándéka katalmi állását Oroszországgal egyenlően csorbítatlanul föntartani. A hármasszövetségre vonatkozó fejtegetésekről azt mondja a nevezett lap, hogy a hármasszövetség igazán nem kívánhat magának jobb védőt Goluchowsky grófnál. Köszönetet érdemel, hogy egészen hivatalos formában összeitporta azokat a hamis híreszteléseket, a melyek a hármasszövetséget életellennek és erőtlennek igyekeztek feltüntetni.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

UJDONSAGOK.

Kötél és g... amadzag.

Budapest, május 23. (Saját tud. távir.) *Bresci, az olasz király gyilkosa a santostefanoi fogházban felakasztotta magát a... madzajára; meghalt.*

Ez a szűkszavu távirat érdemes a megfontolásra.

Olaszország, mióta névleg egységessé lett, felkapott egyszerre az álhumanizmus vesszőparipájára s első dolga volt a halálbüntetést eltörölni. Azt el nem törölte, hogy a brigantik tovább is gyilkolhassák az utazókat az Abruzzók kedélyes rejtekeiben; hát megmentette a haláltól a gyilkosokat.

Azóta támadt az a kiváló olasz tudós, aki a gazembereket szánandó betegeknek nézi.

S azóta nagyra vannak az olaszok az ő humanizmusukkal, mely nem ismer kötelet, hanem örök rabságot: az ergastolót, az ujmódi szeretet legujabb vívmányát.

Ezt a nemes vívmányt tette csúffá, de alaposan, Bresci.

A humánus, javító ergastolót olyan pompásnak találta, hogy halálba menekült előle. A nép pedig, melyet elremitett volna a kivégzés, most mosolyog a gonosztevőn, a ki a javító szándékot ilyen alaposan ki tudta játszani.

Jellemző a mellett, hogy az örökös fogásra ítelt rabra milyen pompásan vigyáznak javítói: felakaszthatja magát a legközönségesebb módon, akár csak egy életunt csizmadia.

Most pedig megindítják a szigorú vizsgálatot s az lesz a legérdekesebb, hogy még be is csukhatnak valakit büntetésül — mert fölakasztotta magát a... madzajára egy gazember, a kit másutt hóhér és kötél küldött volna másvilágra.

Ez az álhumanizmus egyik fényes diadala mely előtt méltóbb halálnem a... madzag, mint a kötél.

Finom distinkció, annyi áll.

*

csattogott a gyászos alkonyatba a kis csaló-gány epedő, sirató dala.

Itt elcsuklott hangja, megsiratta újból ezerszer elisíratott gyermekét, de én nem tudtam vele könnyezni, az én szivemben megdermedt minden érzélem. Nagys kára fölocsudva folytatta:

— És majd csak az erdőben, a határon vették észre, hogy hiányzik közülök az én Lonczikám. Hiába keresték, hiába kutatták, ő már a feneketlen mélységben, az irtózatossötétségben pihent összezuzott testtel. Levitte hatalmas szerelmét, esztelen fájdalmát oda, ahol nem találja fel senkisémet. — Az én nyugtalan lelkem éppen akkorra hozott ide. Nem volt maradásom a fővárosban, mindenféle közlekedési eszközt igénybe vettem, csak hogy hamar megérkezsem. Milyen türelmetlen, rajongó szeretettel vártam haza a kirándulásról, mennyi csókot, mennyi ölelést tartogattam neki! És az én szivemet ölelte át polykarjaival az örjítő fájdalom. Ész nélkül rohantam az üreghez, sohse voltam ott, de vezetett a bánatom. Belekiáltottam az iszonyu mélységbe és ijesztő visszhang volt rá a felelet, le akartam ugrani, de visszatartott az utolsó perczen született bosszuvágy. Ez visszaadta az eszemet. Elni akartam, hogy végrehajthassam bosszumot. Ez a nagy szerencsétlenség tett engem földönfutóvá, ez szakgatta le rólam a selyemruhákat és beburkolt a koborló cigányasszony rongyaiba; ez üzött ki puha fészkeimből, hogy barlanglakó vadállat legyen belőlem, hogy kerges-

sem fájó lelkemet a viharban, a farkasüvöltéstől hangos, hideg téli éjszakában, míg lángoló bosszumat ki nem tölthetem. Ez tépte foszlányokká a lelkemet, de én össze foltoztattam; lángra gyújtotta a bosszu és az emlékezés olajával öntözöm, hogy ki ne aludjék sohasem... Amíg csak egy lesz élő a családban, mindig üldözöm.

Szikrázott, villámlott a szemem, kezeit ökölbe szorította, a hangja ércesen csengett. Úgy nézett ki, mint a pokol démona, ahogy tovább szórta átkát megrontójára.

— Látja azért gyűlölöm ezt a vizet is, — és karjával a patak felé mutatott — mert ez is bűnös az én kincsem elvesztésében. Miért nyelte el olyan mohón, olyan irigyen; miért nem hozta magával keresztül a hegyen? Könnyen átsiklik a sziklákon, az én gyermekem gyöngye testét is elbirhatta volna. — Hozzám kúszott, szelíden majdaem esdekelve nézett reám és rimánkodva szólt:

— Ugy-e hallgat reám, elmegy innen. Valamelyik ragadozó fekete madár zsákmányul ejti fehér galamb lelkét, ezt én nem akarom! A feketevérű emberektől óvakodjék mindig, azok gonoszak... Köszönöm, hogy meghallgattott, a jó Isten áldja meg érretel...

Éreztem, hogy valamit kell mondanom ennek az asszonynak; hirtelen kifundált mesével próbáltam vigasztalni emberfeletti fájdalmát. Elmondtam, hogy valahol jártamban láttam egy sirt a temetőben, amely mindannyiszor besüpedt, valahányszor feltöltötték. Megtudtam, hogy

akit nem akar a sir magában megfúrni, az nyomorultul élt és az utszélen halt meg. Valamikor megsalt egy szép leányt és az ki tudja hol, egy barlangba ölte magát. Talán ezért bűnhődött oly keservesen. Ugy véltem, hogy ez a két történet összevág. Kértem ne gyötörje magát továbbra is a bosszu gondolatával; nincs kin bosszút állani, éljen nyugodtan. A rokonai nem hibásak, azok nem tehetnek róla; az ártatlant mire való bántani?

Belepirultam a rögtönzött mesébe, de nyugodt volt a lelkiismeretem: jót akartam vele. Térdenállva mondott köszönetet szavaimért és kérte le az áldást reám. Tulságosan sok jót hitt felőlem és temérdek jót kívánt.

— Az Isten áldja meg édes, az Isten áldja meg! Meggyógyította szüntelen vérző fájdalmait, elfoltotta husz év óta lobogva égő bosszuvágyamat. Megtisztultam: nyugodtan halok meg. Kialudt bennem a bosszu elnémult bennem a gyötrellem, nincs ami éltessem. Az a jó Isten áldja meg mindenkor!... Mosolygott, szemem derülten vizsgálta; megcsókolta kezemet, mielőtt észrevehettem volna és örökre eltűnt előlem a tavaszi alkonyat szelid homályában...

Másnap reggel a leányának örök nyugovót adott üreg előtt összegubbaszkodva, holtan találta meg a völgyben teheneit legeltető gulyásgyereket.

Részletes tudósításunk a következő:

Rómából az a szenzációs távirati hír érkezik a Stefani-ügynökség útján, hogy Bresci, az a vakmerő anarkista, a ki Umberto királyt meggyilkolta, börtönében öngyilkosságot követett el.

Ugyancsak a szenzációs öngyilkossági hírre vonatkozólag Bécsből a következő telefonjelentés érkezett:

Nagy szenzációt kelt az egész városban Bresci öngyilkossága. Ugy a börtön felügyelősege, mint a város polgársága körében annál érthetlenebb az öngyilkosság, mert az elképzelhető legnagyobb és legszigorubb felügyelet alatt állott a királygyilkos. Lakása előtt állandóan karabinerek jártak föl s alá, a kiknek szigoruan meg volt hagyva, hogy a czella kicsi vasrácsos ablakán minden pillanatban betekintsenek és még arra is ügyeljenek, hogy a szigoru fogházra ítélt királygyilkos Bresci milyen helyzetben tül.

Az öngyilkosság elkövetésének pillanatában a legnagyobb valószínűség szerint nem néztek be az örök a magánzárkába. Ezt az időt felhasználta tettének végrehajtására.

Ebben a pillanatban alsó nadrágjának zsinórjából, a melyet valószínűleg már előbb kihuzott, kötelet készített és az összesodrott madzagot nyakaköré kerítette. Így találták meg a fogházőrök, a mint a fogházfelügyelősegnél jelentés után felnyitották czellájá vasajtaját. Mikor bementek a magánzárkába, Bresci már halva volt.

Érdekes azonban, hogy Brescinek teste ekkor még meleg volt, a mi eklatáns bizonyítéka annak, hogy bizonyosan pár pillanattal előbb követte el az öngyilkosságot. Hogy a királygyilkos tettének végrehajtása miatt kit terhel a felelősség, azt még most nem lehet megállapítani. Ebben az ügyben megindították a legerélyesebb nyomozást.

Csöszlepkék.

Természetrázi előadás a gárdedámokról.

Irtunk már cikkekkel mindenről, az anyósról és szerelemről, csókról és papucsról, ügyes és ügyetlen polgármesterekről, de egy dologról senki sem mert még írni: a gárdedámokról.

Nos hát én leszek az a bátor s beleharapok a savanyu almába; a kinek kedve van velem tartani, követheti a jó példát s élvezheti velem együtt a tudás gyümölcsét

Csak savanyunak ne találja.

*

Valamennyi gárdedámnak nagy, pótolhatatlanul nagy hibája a neve. Idegen szó, s már ezért sem hangzik jól a füleknek. Tánzos, cigány, bál, polka, mind szintén idegen szavak, de már hozzászokott a fülünk, megmagyarosodtak. Csak a szegény gárdedámok maradtak meg mindenképpen idegennek.

Ezen sürgősen segíteni kell.

Folynak a majálisok, van táncz, jókedv, ricsaj quantum satis. Itt is, ott is libegnek, röpködnek a bájos fehér és rózsaszínű lepkék; a tánczosnők; a jogász, hadnagy vagy ügyvédjelölt ur lecsapna rájuk sípkával vagy 1 frt 50 kros szalmakalappal, a mikor rémülten veszi észre, hogy egyet akart fogni s kettőt fogott: a gyöngéd kis pillangócska mellett ott egy sötét halálfejes lepke, a gárdedám. A sipka vagy az 1 frt 50 kros szalmakalap gyors igyekezettel visszahuzódik s a lepkék vidáman és nehézkesen szálldosnak tovább.

En, mint minden elnyomottnak védelmezője, segíteni fogok ezen az állapoton s elővéve 1 frt 50 kros szalmakalapot, a gárdedám-lepkék néhány példányát fogolylyá teszem s bemutatom az érdeklődőknek legelőnyösebb oldalairól.

Csöszlepkék.

Legelőször a fajt kell illően magyarul elkeresztelni; a *gárdedám* helyett, azt hiszem, keresve sem lehetne jobb szót találni a csösznél.

A csösz komoly; ők is. A csösz őriz, ők is. A csösz muszájból őriz, ők is. A csösz, ha le ragad is a szempillája, akkor sem alszik el; ők sem. Pedig szeretnék sokan, ha a csösz elaludnék; de még többen, ha a gárdedám elszenderednék.

Kollégák a hivatásban, legyenek hát kollégák a névben is.

Most pedig elő az 1 frt. 50 kros szalmakalappal s induljunk a lepkészetre.

Csöcsösöz.

(Gárdedama Pussi L.)

Ennek van a legjobb guszta s mégis ezt állhatják legkevésbé a természetbuvárok.

Ha valahol egy bájos, rózsaszínű szárnyakkal ékes, karcu termetű bájos fru-fru-csápokkal ellátott lepkét látsz szálldosni, óva intelek, oh merész természetbuvár, ne fuss utánna! Tudom, mikor megpillantod, egy szó nyillalik sziveden keresztül:

— Csókolni való kis szöszke!

De ne hallgass a csábító ördögre, ne kockáztasd sapkád vagy 1 frt. 50 kros szalmakalapot épségét! Mikor a döntő percz közeledik, egyszerre csak feltűnik a háttérben sötét szárnyakkal, pápaszemcs csápokkal példányunk, a Csöcsösöz, mint mosolygó nagymama, szigoru mama vagy savanyutekintetű tánti.

Ez tölti be legtöbb hatással a hivatását. Olyan dongást tud véghezvinni, hogy a természetbuvár rögtön elfelejti minden tudományos szándékát s menekül, esetleg ott hagyva még az aranyzsinóros sapkát és az 1 frt 50 kros szalmakalapot is.

Veszedelemes példány, de jó az izlése; mellette található a legszebb, legédesebb fiatal pillangócskák.

Némelyek ezért dühösek rájuk. Ellenkezőleg! En éppen ezért végtelenül nagyrabecsülöm őket. Kérem, van-e felségesebb élvezet, mint — a tudomány érdekében! — kijátszani egy ilyen imponálóan komoly Csöcsösöszt?

Jellemzése: megszelidíthetlen.

Pénzcsösöz.

(Gárdedama Bugyellarisi H.)

Rendesen ellentétje az előzőnek.

Nem annyira a könnyed, rózsaszínű pillangóhoz szegődik, mint inkább azokhoz, kiknek szárnya ezüst, vagy arany portól fényes és — kissé nehecske.

Nem olyan megszelidíthetetlen, mint a Csöcsösöz, hanem válogatós.

Az ő védenését nem fenyegeti annyi szalmakalap, mint az előbbiét; inkább aranyzsinóros sapkák libegnek feléje, de azok is mérsékeltebb számban.

Itt tűnik ki a Pénzcsösöz nagy tudománya. Nem azt nézi, ki fogja megbecsülni az ő kis lepkéjét, hanem hogy ki fogja megbecsülni a drága himpót? Ha valakiről azt látja, hogy nem jól bánik a pénzzel vagy szegény ember: olyan duruzsolással lép közbe, akár egy Csöcsösöz. Menekülni kell előle a legbuzgóbb természetbuvárnak is. De ha valakiből azt nézi ki, hogy kiváló érdeklődést tanusít a drága szárnyak iránt: akkor félreröpül, akár csak az alább ismertetendő kolléga, a Vöcsösöz.

Némelyek szerint ha duruzsol: jó jel; ha félreröpül, rossz jel s ajánlatos a menekülés, mert akkor műnyelven u. n. *balékfogás* készül.

Jellemzése: megszelidíthető, ha akarja.

Vöcsösöz.

(Gárdedama Papucsi L.)

A Csöcsösöz teljes ellenlábas. Amaz az *a*, emez az *o*, a mint hogy csók a kezdet, papucs a vég. Egy forint 50 kros szalmakalapot csaknem tönkretettem, míg egyet megfoghattam közülök.

Soha sincs ott, a hol lennie kellene: a kis pillangó mellett pedig senki sem zavarná.

Ebben is ellentéte a Csöcsösöznek, mert az meg mindig ott van, a hol senki sem óhajtja.

Ellenben mikor itt a kritikus percz és sejtelmes félhomályban, mikor csak a körvon lak sejtető, valami balék természetbuvár lecsap az egyedül bolyongó pillangócskára: akkor ott terem Vöcsösösünk is a la Gyurkovics mama:

— A mama az itt van!

A többitől ne beszéljünk, fájdalmas dolog az, mely papucsesal kezdődik és — ha már muszáj üsse kő! — csókkal végződik.

Jellemzése: tulságosan szelid.

Egyelőre ennyit sikerült gombostűre szurkálnora. Ha talál még néhány érdekes fajtát, legközelebb azokat is bemutatja

Adolár.

TAJÉKOZTATO.

Május 25. Tiszti-majális a Püspök-fürdőben.

Május 24. Tanácsülés a városházán a világitás ügyében d. e. 10 órakor.

Május 28. A városházát építő bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Junius 2. Az »Országos Pázmány-Egyesület« választmányi ülése és ünnepélye Nagyváradon.

Junius 2. Iparkamarai választások.

Junius 15. Katholikus kör majálisa.

* A király Prágában. Bécsi tudósítónk jelenti telefonon, hogy Prága polgármestere az osztrák fővárosba érkezett, hogy a királynál audiencián jelentkezék. Ő felsége a kihallgatáson hivatalosan tudtára adja a prágai polgármesternek, hogy a cseh fővárost mihamarább megfojja látogatni. Mint értesülünk, junius 14-én délelőtt érkezik Prágába a király.

* Bérmlás Nagyváradon. Püntsöd vásárnapján, május hó 26-án dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök ur ő Eminenciája a bérmlás szentségét fogja kiosztani a nagyvárad székese gyházban. Mint értesülünk, mindhárom helybeli plébánián néhány száz bérmlándó jelentkezett s így igen sokan fogják a bérmlást felvenni. Mint más hasonló alkalmakkor, most is óriási lesz a székese gyházhoz a gyalog és kocsiforgalom. Csak dicsérettel említhetjük fel, hogy Gerő Armin főkapitány a kocsiforgalom nagyságára való tekintetből, a Püntsöd vásárnapján délelőtt a székese gyházhoz és vissza igénybe vett bérkocsik díjait megállapította. A díjak a következők: bármely városrészből a székese gyházhoz vagy onnét vissza: egyfogatu bérkocsi 1 korona, kétfogatu 2 korona; — bármely városrészből a székese gyházhoz, oda és vissza 1 és fél órai várakozással: egyfogatu 3 korona, kétfogatu 6 korona; — minden további fél órai várakozásért egyfogatu 40 fillér, kétfogatu 80 fillér.

* A város világitása. A közvilágitás ügyét a tanács külön tárgyalásra tűzte ki, hogy elég idő legyen a kérdés kellő megvitatására. Ez a tanács ülés ma, pénteken délelőtt 10 órakor lesz a városházán.

* A Pázmány-Egyesület Nagyváradon. A magyarországi katolikus írók és hírlapírók Pázmány-egyesületének nagyvárad választmányi filese szoros családi ünnepnek készült, de nagyobb szabásu ünnepély lesz. Az érkező vendégeket magyaros vendéglátással fogadják. A Püspök-fürdő gyógytermében junius 2-án este 7 órakor kezdődik a diszünnpély, a melynek fénypontja dr. Kiss János egyetemi tanár előadása lesz »Róma a jubiláris szent évben« címmel, amelyet gyönyörű villamos vetített képekkel kísér. Ezenkívül ének és zeneszámok egészítik ki a műsort. Az estélyre meghívókat bocsátanak ki, de belépti díj nem lesz.

* Meglopott orvos. Dr. Kassay Kálmán orvos tegnap este családjával vacsorázott. Közben a szomszéd szobából ismeretlen tettesek egy csomó ág és fehérműt összezedtek s a nyitott ablakon megugrottak. Jelen tét tettek a rendőrségnél s megindították a nyomozást.

* A városháza terve. A nagyvárad új városháza terveire vonatkozólag a kereskedelemügyi miniszter, akinek szakközvegi a terveket felülbírálták, észrevételeket tett, amelyek szerint a tervekben pótlásokat kell eszközölni. E tárgyban május hó 28-án délután 3 órakor ülést tart a városház építésének ügyében kiküldött bizottság.

* **A kispapok majálisa.** Kedves emlékü napot szerzett f. hó 22-én a helybeli papnevelő intézet növendékeinek dr. *Steinberger* Ferencz apátkanonok, az intézet derék igazgatója, aki az intézet tanáraival és elöljáróival együtt kivitte az összes növendékeket a ft. káptalan-nak közeli rontai erdejébe s ott a szabadban töltötték velük az egész napot. Sétákat, kirándulásokat tettek a fürdőbe s a Somlyó-hegyre, majd visszatérve az erdőbe jókedvű dalolásuk felverte az erdő csendjét. Délután megérkeztek a papnövelde vendégei is: *Radnai* Farkas praebatus, *Grócz* Béla prépostkanonok, *Vidovich* György, *Lencsés* János, dr. *Vucskics* Gyula és *Trenhauser* József plebánosok, *Lopusny* Gyula aligazgató, *Kugler* Albert, dr. *Schweiger* Ede, *Hoffmann* Henrik, dr. *Mayer* László. A kedélyesen töltött nap felejthetetlen emlékeivel telve az esteli fürdővonattal tértek haza a növendékek, hogy felfrissült erővel folytassák nehéz munkájukat s készüljenek magasztos hivatásukra.

* **Magyar ipar és a katonai felszerelések.** Évek sora óta követeljük, hogy a hadsereg felszerelése és ellátásánál a magyar ipar megfelelően részesíttessék. Ám mindig csak az igéretnél maradnak. Annyi igaz, hogy az iparcikkeknél különösen igéri a hadügyminiszter, hogy kvóta arány szerint Magyarországon a kisiparosoktól, vagy ha ezek nem volnának szállítóképesek, a magyarországi nagyipari vállalatoknál fogja a felszerelési cikkek egy részét beszerezni, de van egy sereg olyan cikk, melyeket Magyarországon eddig nem állítottak elő, vagy nem tudták elérni az osztrák iparral a versenyképességet. Ki ne emlékezne a berlini Löwe csinálta fegyvergyár balsikereire. Ajánlatos volna azért, ha a készülő ágyureformhoz a magyar iparvállalatok szintén előkészülnének, hogy azt a munkát, a mit a bécsi arzenáltól megmenteni lehet, a magyar vállalatoknak biztosítsák. Ez volna az okos iparpártolás a kormány részéről, nem pedig az, hogy a mödliingi cipőgyárnak igér szubvenciókat és becsapatni engedje magát.

* **Hivatalos időjelzés.** A hány toronyóra, vagy más nyilvános óra van Nagyváradon, mind másképen mutatja az időt. Ez indította a törvényhatóságot arra, hogy egyik toronyórát hivatalos órának jelölje ki, a mely a pontos zóna órát mutatja. Egy órással szerződik erre nézve a város. Ilyen órául a Szent László torony óráját jelölték ki s már július 1-én életbe lép az új hivatalos időjelzés. Hentekint egyszer táviratilag jelzik a hivatalos időt.

* **Elgázolt gyermek.** *Spigl* Márton 5 éves fiát tegnap délután Kert-utcán *Faragó* Pál, a békéscsúpai kenyérsütőde kihordója kocsiával elgázolta. A kis fia jobb karja eltört. Több súlyosabb zuzódást szenvedett s eszméletlen állapotban az izr. kórházba szállították, hol törött karját gipszbe tették, aztán hazavitték a szülei lakására. *Faragó* nem egészen hibás, amennyiben többször is kiáltással figyelmeztette a gyermeket.

* **Az elmebeteg király.** A szerencsétlen, elmebeteg bajor király állapotáról rossz hírek érkeznek; azt mondják, hogy súlyos beteg. Néhány esztendő óta, mint tudjuk, vesebaj gyöttri s ehhez az utóbbi időben vizibetegség és az arteriák gyuladása járult. Gyógykezelné is nagyon nehéz a beteg királyt, mert ha orvosa megérinti testét, szerfölött izgatott lesz s az orvosságot csak úgy veszi be, ha hideg ételbe és italba keverik. Orvosai véleménye szerint állapota nagyon aggasztó. Éjjel alig alszik, étvágya nincs, naphosszat nem beszél, noha nem lehetetlen, sőt a legutóbbi időben határozottan észlelhető, hogy a fizikai hanyatlással arányban elméleti állapota javul. Ezt az érdekes jelenséget már gyakran tapasztalták az orvosok.

* **Hordárok Nagyváradon.** Silbermann Ignác vállalkozó tizenkét bérszolgával Nagyváradon hordári intézményt létesített. A hordárok állomásai: Csarnok kávéház (2), Zöldfa (2), Sas (2), Magyar Király (1), Royal (2), Lloyd (1), Széchenyi (1), Vasut (1). Ma már el is foglalták helyeiket. Minden hordár arczképes igazolvánnyal bír, melyben bérdíja is fel van tüntetve.

* **A belgrádi botrányról** még folyton újabb részletek érkeznek. Ezek szerint Hengelmüller osztrák-magyar követ volt az első, a ki jelentést tett Bécsben a konak titkáról. Goluchowszky külügyminiszter a jelentést elküldte Pétervárra, mire a császár a valódi tényállás megállapítása végett Stegiéreff tanárt küldte Belgrádba azzal az ürügygel, hogy segítse Draga királyné lebetegedésénél. Stegiéreff azután kipattantotta a titkot. Draga királyné hír szerint öngyilkosságot akart elkövetni és már laudanumot vett be; csak az udvari orvos gyors közbelépése mentette meg a haláltól, mire ezután térdre esdedelt bocsánatot a királytól, a ki egy napi megmondolási időt kért. De Sándor király már egy óra mulva a királyné szobájába ment és kijelentette, hogy megbocsát neki.

* **Térzene.** A 37-ik ezred zenekara tegnap délután öt és hat óra között a Széchenyi-terén élvezetes műsorral térzenét tartott, melyet nagy közönség hallgatott végig.

* **Az osztályorszjáték** tegnapi huzásánál a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki: 5000 koronát nyert: 60039. 1000 koronát nyertek: 19631. 500 koronát nyertek: 96070, 67981, 41712.

300 koronát nyertek: 65956, 8102, 63831, 73607, 18568, 18568, 84379. 100 koronát nyertek: 63533, 17815, 33885, 24510, 83506, 13913, 22356, 28132, 77898, 43276, 14365, 91449, 40694, 32424, 66882, 13023, 79099, 25441.

A többi kihuzott számok 40 koronát nyertek.

* **Magyar adós — külföldi hitelező.** A soproni kereskedelmi és iparkamara legutóbbi ülésén azt határozta, hogy egy visszasság megszűntetésére kéri föl a kereskedelmi minisztert. A visszasság abból áll, hogy az osztrák vagy külföldi kereskedő magyar adóssát a saját hazájában, a saját bírósága előtt pörölheti, a magyar kereskedőnek azonban, ha adóssa osztrák vagy külföldi, az illető hazájának bíróságához kell fordulni. Ha egy bécsi gyárosnak egy budapesti kereskedő tartozik, akkor a gyáros egy bécsi bíróság előtt pöröl s a budapesti kereskedőnek ott kell védekeznie. Ám, ha egy budapesti gyáros bécsi kereskedőt akar be-pörölni, az esetben a budapesti gyárosnak a pört a bécsi ember ellen az osztrák fővárosban muszáj megindítani, bécsi prókátor segítségével. A soproni kamara azt is mondja, hogy ezt a visszás, bolond állapotot a magyar felsőbíróságok döntvénye idézte elő.

* **Az utolsó Rózsa Sándor-betyár.** A szabadkai határban mindenki ismerte az öreg Pánity Pérot, vagy — mint nevezni szokták — Péro bácsit. Annak idején Rózsa Sándor bandájának egyik legvakmerőbb tagja volt. El is itélték Pérot hosszú rabságra s mikor Illaváról haza került, ismét csak a szállások között huzta meg magát, de nem azért, hogy becsületes munkával foglalkozzék, hanem, hogy elvonja magát a hatóság embereinek szeméi elől. Megtanult dudálni s farsang idején vagy vásárok alkalmával a sátrakban mulattatta a mulatni vágyó közönséget. Péronak azonban csak mellékfoglalkozása volt a dudálás, a főfoglalkozása a pénzesztés volt. Ezt a me-terséget az illavai fegyházban tanulta meg s mikor onnan kiszabadult, értékesítette. Egyedül dolgozott, titkába nem avatott be senkit. Mégis elfogták tegnapelőtt, de már csak haldolva, mert

az öreg zsvány, mikor a csendőröket az ablakon keresztül meglátta, revolvert vett elő, rá lött a belépő csendőrre s azután önmaga ellen fordította a fegyvert és szájába lött. Súlyosan sérülve tegnap szállították be a kórházba Pánityot, de elfogatása óta egy perczre sem tért eszméletére. Lakásán nagy mennyiségű hamisítványokat találtak, egy forintosok, koronák és öt koronákban, ezeken rendszerint a vásáron szokott tuladni. Pánityal kihalt Rózsa Sándor bandájának utolsó tagja is, a ki, még élt, sokat tudott regélni a régi betyárelétről.

EGYESÜLETEK.

A Nagyváradai Tanítók Köre f. hó 25-én d. u. 5 órakor a kör helyiségében közgyűlést tart, melyre a kör tagjait ez uton is meghívja az elnökség.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: Ocskay brigadéros (Bihari Ákos vendégszínház).

Szombat: Katonák.

Vasárnap: d. u. Gyimesi vadvirág, este Pünkösdi királyné.

Hétfő: d. u. Csipke Rózsika, este Czigány.

A szinügyi bizottság ülése.

Somogyi Károly szinigazgató a vendégszerepléseket a pótszezonra hagyta. Ezt sokan zokon veszik tőle, de még többen helyeslik, mert örvendenek azon, hogy a társulat a rendes szinidényt minden idegen segítség nélkül keresztül huzta. Küszöbön van a *Pálmay* Ilka fellépte, azonkívül még más művészek vendégszereplése is. Ezekre az estékre felemelt helyárok engedélyezését kéri a szinigazgató. A kérelem tárgyában szombaton délután ülést tart a szinügyi bizottság, a melyre a következő meghívót közöljük:

A szinügyi bizottság tagjait tisztelettel kérem, hogy f. hó 25-én szombaton d. u. 3 órakor a városháza tanácstermében tartandó ülésre megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: Elnöki előterjesztés a helyárok fel-emelése tárgyában a vendégszereplések alkalmával

Nagyvárad, 1901. május 23.

Dr. Roványi Géza,
szinügyi biz. elnök.

A Bőregér.

Társulatunk kedvencz szubrettje, *Amon* Margit tegnap esti sikerét bátran soroztatja legszebb babérai közzé. Oly sok bájjal, eleven-séggel és fiatal tüzzel játszotta Adél szerepét, oly frissen és üdén énekelte a fülbemászó kedves áriákat, hogy a közönség zajos tapsviharban tört ki. Es ez a taps és elismerés értékes volt, mert igazi művészetet jutalmazott. Frank fogházigazgató szerepét *Szilágyi* Dezső játszotta. Belépésekor a közönség szűnni nem akaró tapsviharral demonstrált régi kedvence mellett. Tisztelői koszorúval lepték meg. A vendégművész jóízű és intelligens alakítást mutatott be a közönségnek. *Pintér* szerepét *Nyáray* játszotta kevesebb szerencsével és kevesebb sikerrel, mint elődje. *Székely* Irén szépen énekel, azonban nem ártott volna több élénkséget és ötletet önteni alakításába. A

második felvonásbeli magyar betétjét *Hamea* Gynszi jeles zenésznünk kísérte zenekarával.

(m. j.)

A mai előadás. Bihari Akos ma, pénteken búcsuzik a Szigligeti színház közönségétől, mely három estén való vendégszereplését oly szívesen fogadta. Az Ocskay brigadérosban lép föl utóljára a vendégművész, aki holnap visszatér a fővárosba.

Pálmay Ilka vendégszereplése. Pálmay Ilka, aki ezidőszereint Bécsben tartózkodik, közölte a Szigligeti-színház igazgatóságával, hogy e hó 30-án, csütörtökön lép föl színpadunkon a Nebántsvirág Denisében. A művész vendégszereplése esetleg több estére fog terjedni.

Pünkösdi előadások. Pünkösd mindkét napján, 26-án és 27-én két előadás lesz a színházban. Pünkösdi vasárnapján délután a Gyimesi vadvirágot, este Szigligeti énekes vigjátékát a Pünkösdi királynét adják. Hétfőn délután a Csipke Rózsika kerül színre táncbetétekkel, este pedig a Czigányban lesz alkalma gyönyörködni a közönségnek, Szigligeti szépséges népszínművében, melynek főszerepeit Peterdy (zigány), Székely Irén (Rózsika) és Örléy Flóra (Évi) játssza.

Katonák. Szombaton Thury István nagy sikereket aratott drámája: a *Katonák* kerül színre. Udvardy főhadnagy szerepét, amit nálunk annak idején Könyves Jenő kreált, Sogyi Károly fogja játszani.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 215.

Pótbérlet 9. sz.

Nagyváradon, pénteken, 1901. május 24-én

Ocskay brigadéros.

Történelmi színjáték.

S Z E M E L Y E K :

Ocskay László brigadéros	—	Bihari Akos
Tisza Ilona	—	E. Kovács Mariska
Tisza Jutka	—	Szohner Olga
Piber, vikárius	—	Bognár János
Ozoróczi, udvarmester	—	Peterdy Sándor
Jávorka Ádám	—	Pataky Béla
Dili, cigányleány	—	P. Szép Olga
A palóc	—	Bérczi Gyula
Udvari kamarás	—	Nyáray Antal
Szörényi, százados kapitány	—	Szarvasi Sándor
Tarics, főhadnagy	—	Pintér Imre
Ocskay Sándor vicehadnagy	—	Erdélyi Miklós
Czeglédi vicestrázsamester	—	Perényi József
Hamza káplár	—	Füredi József
Krupics	—	Rákosy Gáspár
Königsberg gróf vértesskapitány	—	Deésy Alfréd

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászek 1 frt. Érkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdete fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 óratól 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Holnap szombaton, május 25-én

Katonák.

Színmű.

Igazságszolgáltatás.

Megrágalmazott főszolgabíró.

— Esküdtársi tárgyalás. —

Tegnap folytatták a tanúk kihallgatását s be is fejezték s összesen hatvanhárom tanú vallomását irták jegyzőkönyvbe. A tanúk részére 2800 koronát utaltak ki. Holnap a bizonyítási eljárás, valamint a vizsgálat iratait terjesztik a törvényszék elé.

Ma már a vád és védbeszédekre kerül a sor. A vádhatóság képviseletében dr. Nagy Géza ügyész fog beszélni. A védelmet dr. Adorján Emil eszközli.

Tegnap a védő kérte, hogy több tanút hallgassanak ki arra nézve, igaz-e, hogy Nagy Sándor aradi ügyvéd védeltségéért pénzt és állást ígért, ha eláll több tanujának kihallgatásától.

A törvényszék a kérést megtagadta.

MULATSAG.

Pünkösdi ünnepély a Rhédey-kertben.

Megemlékeztünk már arról a nagyszabású ünnepélyről, a melyet a Rhédey-kert felügyelőségének vezetése mellett *Szilágyi* Dezső rendez Pünkösdi napján a Rhédey-kertben. A nagyszabású ünnepélyre már javában folynak az előkészületek. A nyílt színpadot, melyen *Szilágyi Dezső* tart előadást jól szervezett kis társulatával, már ácsolják a Rhédey-kertben, a vezetőség már beszerezte azokat az értékes díjakat, a melyeket a különböző nagyrészt tréfas versenyek győztesei kapnak. Amerikai sárkányokat, léggömböket is eresztenek az ünnepélyen, a melynek változatos programját és a belépti díj olcsóságát tekintve, (60 fillér), joggal várhat a rendezőség nagy számú közönséget. Az iparos ifjuság dalárdájának hangversenye mellett két első nagyváradai cigány zenekar fogja szórakoztatni a sétáló közönséget. Az ünnepélyt nagyszerű tűzijáték rekeszti be, melynek rendezésére Halvain amerikai tűzijáték mestert nyerte meg a rendezőség.

TAVIRATOK.

Wohl Janka meghalt.

Budapest, május 23. (Saj. tud. táv.) A magyar irodalom egyik kiváló nőtagja, Wohl Janka Budapesten hosszas szenvedés után elhunyt. Wohl Stefániával együtt irodalmi szalont tartott fenn, melynek a főváros legelőkelőbb tagjain kívül *Hajnal* Lajos érsek, *Liszt* Ferencz és *Zichy* Géza voltak állandó látogatói.

A posta konfliktus elintézése.

Konstantinápoly, május 23. Minthogy a postakonfliktussal kapcsolatosan fölmerült egyes kérdések is kielégítő megoldást nyertek, a postakonfliktus teljesen elintézettnek tekinthető. Az idegen postahivatalok holnaptól kezdve ismét rendesen végzik a levelek továbbítását és az idegen hajók is fölveszik a török postaküldeményeket. (M. T. I.)

A pestis.

London, máj. 23. A Reuter ügynökségnek azt jelenti Port-Elisabethből, hogy ott négy pestis eset fordult elő.

Rejtelmes halott.

Budapest, május 23. (Saj. tud. táv.) A Dunából a múlt napokban egy férfi holttestet fogtak ki. A hulla vastag aczél lánczokkal volt körülcsavarva. Az eset hire eljutott Londonba is és a *Daily Telegraph* azt írta, hogy a meglanczolt halott nem más, mint Romagnoly, akit pattersoni társai, a német császár meggyilkolására szemeltek ki. A hír bejárta az egész világ sajtóját s hogy a rejtelmes halottól közelebbi részleteket szerezzenek, mindenünett detektívek jöttek Budapestre, de a hirhedt anarkistát egyik sem ismerte fel. *Oven Faicor* angol detektív azonban megdöbbenve ismert rá a fényképben Jack Arastra, egy nemzetközi tolvajbanda vezérére, akit már rég üldözött a rendőrség. Arast a legelőkelőbb körökben megfordult s összeköttetéseit bűnös céljaira használta fel.

A búrok harczi.

Fokváros, május 23. Minden oldalról hire jön, hogy a fokföldi és oranjei búr csapatok azt a parancsot kapták, hogy egyesüljenek. A katonai hatóságok el vannak készülve rá, hogy Dewett esetleg átveszi a koncentrált csapatok parancsnokságát, de nincs tudomásuk róla, hogy Dewett már fokföldi területen volna. (M. T. I.)

A spanyol választások.

Madrid, május 23. A minisztertanács a kamarai választásokkal foglalkozott. A hivatalos, de még nem teljes jelentések szerint megválasztottak 244 liberális, 81 konzervatív, 12 Tetuan-párti, 16 republikánus, 13 Gamazospárti és 14 Romeros-párti jelöltet. A többi csoport 22 mandátumot kapott. (Magyar Táv. Iroda.)

Balfour beszéde.

London, május 23. Az orvostudományi egyetemen doktorra avatott hallgatók tiszteletére adott ebéden Balfour, a kincstár első lordja azt mondta, hogy szíve a brit nemzetnek, hogy az angol orvosi iskolák és más intézetek, a melyeken az orvosi tudományokat tanítják, nincsenek kellően felszerelve, mert nincs hozzá pénz. Ajánlja honfitársainak, hogy ne maradjanak vissza a tudományok terén való nemzetközi versenyben, a mely némiképpen ellensúlyozza a hadi szenvedés terén való drága és káros versenyt. (M. T. I.)

Egy örült rémtette.

Boroszló, május 23. (Saj. tud. táv.) Hérenstadt községben Schüber paraszt ember felesége örültségi rohamában négy gyermekét agyonverte, aztán öngyilkosságot követett el.

Forgalmi kimutatás 1901. évi május hó 21-ről. Tiszta buza körülbelül 1500 hltr, kétszeres buza 180 hltr, rozs 400 hltr, árpa 110 hkl, zab 160 hltr, tengeri 500 hltr, burgonya 380 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 180 drb, félhizott 270, sovány 250, süldő 840, malac: 750, hizott marha 18, jármás ökör 420, fejős tehén 260, borjú 290, bivaly 8, juh és kecske 300, ló 401.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.

-- A "Tiszántul" eredeti távirata. --

Hatalridők.

Budapest, május 23.

Buza októberre	7.64
Buza áprilisra	7.43
Tengeri	5.34
Rozs okt.	7.30
Zab ápr.	6.70
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde.

Budapest, május 23.

Osztrák hitel	695.75
Magyar hitel	698.50
Allamvasut	686.50
Rimamurányi	500.—
Magyar jelzálog	466.—
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. május 23-án.

Magyar aranyjárdék 4%	117.55
Magyar koronajárdék	92.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	92.75
Italmérési jog megváltási kötvény	99.65
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	93.50
Magyar nyeresémi-sorsjegy-kölcsön	174.—
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	141.50
Osztrák járdék papirban	98.25
Osztrák járdék ezüstben	97.80
Osztr. kájjárdék aranyban	117.60
Osztrák korona járdék	97.25
Osztrák államsorsjegyek	140.50
Osztrák magyar bank részvény	16.70
Magyar hitelbankrészvény	696.—
Osztrák hitelintézet részvény	677.50
Párisi vista	95.55
20 frankos arany (Napoleon'or)	19.09
Németbirodalmi márka	117.45
London vista	240.45
20 márkás arany	28.52

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1901. május 1-től.

Nagyvárad - Püspök-fürdő - Félix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	indul	730	950	—	—	435	858
Vásártér	"	722	946	*1133	235	427	850
V.-Veleceze	"	740	1000	1149	301	445	915
Rontó ↑	"	754	1014	1203	314	459	929
Püspök-fürdő	"	805	1025	1209	321	509	935
Félix-fürdő	érk.	817	1037	1220	332	521	951

Félix-fürdő - Püspök-fürdő - Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Félix-fürdő	indul	820	1042	*1221	335	524	741
Püspök-fürdő	"	838	1100	1232	347	541	753
Rontó ↑	"	842	1104	1236	351	545	758
V.-Veleceze	"	855	1117	1249	406	600	811
Vásártér	"	905	1131	104	421	608	826
Nagyvárad	érk.	911	1137	—	—	615	—

A *-gal jelölt csak vasár- és ünnepsap közlekedik.

Különös figyelembe!

A küszöbön levő lakás változások alkalmával az összes raktáron levő
butorszövetek, Creppek, dísz és butorpelüsök
árát tetemesen leszálítottuk,

mely körülményre az igen tisztelt vevő közönség szíves figyelmét felhívjuk.

Teljes tisztelettel

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA czég
Nagyvárad, Szent László-tér.

97-7-15

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
síb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.